

ne more. Kar bi takim še pomanjkalo, bi se jim iz oskerbnišnice podelilo.

Ko bi pač res kmetje skerbili, de bi se jim iz nobene soseske nihče po sveti ne potikal; ko bi se vsaka soseska sramovala, de bi kdo iz nje ljudem po sveti nadlego delal: koliko hudiga bi se privarvalo! koliko bi jih veselo svoj kruh jedlo, svojimu bližnjimu v prid bilo, namesti de jih zdaj toliko vidimo, ki vmazani, razčapani, brez vsega dela in brez Boga okoli divjajo.

Kdor je v stanu, po sveti mavho nositi, bi si še lahko toliko prislužil, de bi se pošteno preživil!

St-n.

Pravila za djansko življenje.

Nekdanji predsednik severno-amerikanskih držav, slavni Th. Jefferson, je svojimu mladimu stričniku, ko je dorasel, naslednje pravila izročil:

1. Nikolj ne odlašaj na jutro, kar zamoreš danes storiti.

2. Nikolj ne trudi drugih s tem, kar bi zamogel sam storiti.

3. Ne zapravi nikolj svojiga dnarja, preden ga imaš.

4. Nikolj ne kupuj nepotrebnih reči zato, ker so dober kup.

5. Prevzetnost nam dražji pride, kot lakota, žeja in mraz.

6. Nikolj se ne kesamo, da smo premalo jedli; velikrat pa obžalujemo, da smo želodcu preveč naložili.

7. Nič ni težavno, kar radi storimo.

8. Ne terpi nič nečistiga ne na svojim truplu, ne na obleki, ne na hiši, ne v govorjenji.

9. Brez zdravja ne moreš ne sebi, ne drugim, ne Bogu služiti. Kader je torej zdravje u nevarnosti, morajo vse druge zadeve molčati in se podvreči.

10. Kader si jezen, šteje 10, preden govoriš; ako si pa močno jezen, šteje 100! J. Š.

Potovanje

po nekterih jugo-slavenskih krajih.

Spisal M. Verne.

3. pismo.

Dragi prijatelj!

Pred Postojno se s Teržaško cesto Reška zedini. — Postojna, zali terg, pri katerim na visokim griču razvaline stariga grada krasovito kviško šterlé, mi je vedno v dragim spominu, ker sim tū prvič v šolo hodil in tudi prvo službo imel. Še dan današnji imam med verlimi Postojnčani marsikteriga znanca in dobrega prijatla, desiravno mi jih je že veliko pomerlo.

Postojnski terg nima sam na sebi sicer nič posebniga; tode naše notranje Krajnsko je naravskih čudežev tako bogato, de ima tudi Postojna svojiga, in ta je krasna, čudovita jama četert ure od terga proti velikimu Otoku. Prav za prav ste dvé jami. Spodnje ni moč ogledati, ker tiha in pohlevna Pivka, ki se dolgo sred lepih senožet vije, va-njo teče in se vstrášno tamo zgubi, dokler unikraj gore pri malim gradu v Planini spet na svitlo pride, tode s spremenjenim imenam. Druga že po celi Europi znana in slovita jama je tri ali štiri sežnje više. Marsikteri popotnik in pisatelj jo je že v misel vzel, pa pred hvale vrednim popisam grofa Franc Hohenwarth-a nobeden

ni obširniši popisal. Nekdanji pisatelji Valvasor, Gruber in drugi so jo le nekoliko poznali, ker je je večidel še le v letu 1816, skoraj bi rekel, po primerleji najdene bilo. Takrat je namreč mladi nadvojvoda, pozneje miloserčni cesar Ferdinand jamo obiskal; in ko so napravljali, kar je treba bilo, jo krasno razsviliti, je tačasni kresijskih peneznik, gospod žlahtni Löwengreif, v stermiti steni, 14 sežnjev od tal staroznane jame luknjo najdel. Goreča radovednost ga je va-njo gnala s tremi Postojnčani, ki jih v pohvalo njih serčnosti z imenam povém: bili so namreč Franc Šebenik, Valentin Verne in Luka Čič. Ti serčni možje so kmalo vidili, de se tū jama, tako reči, še le začne. Prej je bila le do obširniga, 60 sežnjev dolziga, kakor nalaš umetno obokaniga prostora, ki ga „Dom“ imenujejo, kakšnih 160 sežnjev dolgosti znana. Tod teče Pivka po predoru, ki ji ga je narava skozi silno skalo napravila. Vêrh tega je bil znan še nek stransk, debelo četert ure dolg predal na severni strani, v katerim se po voski in nevarni stezi poleg brezna do nekoliko obširnišiga prostora pride. Tū se je najdlo mnogo znamenj in napisov, ki so bili že o začetku 13. stoletja v kapnike vrisani ali z ogljem načerkani. Cela dolgost nekda znane jame je znesla nekoliko čez 200 sežnjev. Od leta 1816 pa se lahko tri cele ure po mnogoterih razdelih jame hodi, brez de bi se ji do konca prišlo.

V krasnim veličanskim prostoru, ki mu „Dom“ pravijo, je most čez Pivko, in potem se pride po 86 stopnicah poleg sterme stene na neko pot, ki se kmalo v dva rokava razkroji. Desni pelje v krasno Ferdinandovo jamo, ki je polna lepih bleščečih kapnikov tako mnogoverstne podobe, de človek žive domišljave lahko vidi kakor hoče. Levi rokav pa pelje naseverno-zahodni strani, 175 sežnjev dalje k drugimu obširnemu prostoru, ki ga „Turnierplatz“ imenujejo. Še dalje proti severju, 521 sežnjev od uhoda je kapela s kapnikom, ki tako lepo zvoní, de bi človek menil, de je nalaš napravljen bronzen zvon. Dalje, 689 sežnjev od uhoda v jamo je spet drugi obširni prostor, ki mu „Reitschule“ pravijo. — Prijatelj, ali se ti milo ne stori, slišati tudi tukaj le ptujih imén? Rajni Vodnik poje:

»Od pèrviga tukaj
Stanuje moj rod,
Če vé kdo za druja,
Naj reče: od kod?«

In vender so nam še clò naše podzemeljske jame in luknje s ptujimi imeni napolnili, in nas še pisano gledajo, ako si prizadevamo, svoj mili materni jezik ogledati in izobraziti, desiravno se smémo ponosno med narzvestejši austrianske državljane šteti, česar niso prazne besede, ampak žive skušnje poterile, skozi in skozi resnične v tem, kar naš Koseski v slavo znani pesmi poje:

»Hrast se omaje in hrib, — zvestoba Slovincu ne gane!

Postojna ima pa še drug krasen čudež narave v gojzdu, eno uro od terga, namreč jamo sv. Majdalene, ki je gledé kapnikov in stebrov, ki seblešče ko biseri, še lepši kot una, o kateri sim ravno govoril. Pater Gruber jo močno povzdiguje in pravi, de človek lahko celi dan v nji zmudi, brez de bi mu moč bilo, vse na tanjko ogledati. Ta jama ima pa še to posebniga, de se v nji tiste nježne živalice najdejo, ki jim človeške ribice (Proteus anguinus) pravijo, in ki jih je mende Blumenbach prvi svetu naznanil, in kterih narave pri vsim Konfiljakovim (Configliacchi) popisu še zmiram dovolj ne poznamo.

Od Postojne gré Dunajska cesta med golimi, silno kamnitimi griči, ki popotnika žalostne pokvare gojzdov spomnijo. Na desni so kmalo nad Postojno visoke gore — Javornik, in dalje proti Reki snežnik (mons

Albius nekdanjih Rimljanov) zadnji odraselk Juljevih planin — že zlo plešaste. Za ohranjenje gojzdov je tedaj postave silno treba, veliko bolj treba ko pogojzdenja Krasa. Če je kmalo ne bo, ali če saj stara postava ne bo oestro spolnovala, bomo imeli po nekoliko letih tudi zunaj Krasa Kras. Tode dobre, dostojne postave se je treba, in pa resnobne skerbí, de se natanjko in zvesto spolnuje; sicer bo ž njo ravno taka, kakor z marsiktero drugo postavo, ktera le — na popirji zapisana stoji.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Križevske fare poleg Kostanjevice. Prošnja do okrajnega gosp. poglavarja! Zna biti, da prav za prav sega to, česar bom tukaj omenil, v opravilstvo županije, vunder se obernem do častitega komisijskega poglavarstva, želeč, da bi ono poskerbelo dogotovljenje potrebne naprave mosta čez potok namest velike bervi, ki po sred Križevske vasi štric komisijske ceste prek potoka leži in obutim prehodnikom, da si obuče ne zmočijo, na hasen služi. Naj bi blagovoljno pomislilo: Po tej bervi hodijo tri fare, tedaj polovica komisie; po tej bervi se turajo vsi merličí, ki se iz prek potoka zakapajo v sv. Križ; tu se mora jesensko in pomladansko vreme, kadar potok izide, z vozom postati, dokler zopet opade; tu jih je že veliko najdlo smert, ki so v obilni in struženi potok padli in v Kerki grob našli; tu jih je veliko pozimi iz opuzle ledene bervi padlo in se zmočilo; zavolj te bervi hodijo ljudje ponoči z gorečo baklo po vasi, ker bi drugači bervi najti nemogli, ter so s tem svetilom hišam nevarni. Varen most namesto nevarne bervi tukaj napraviti, je lahko; kamnja je blizo dovelj; most ne bo stal 50 fl., komisijska cesta ga mora imeti. In tako bi gospod poglavar že predolgo zanemarjeno delo izveršil in si zahvalo onega kraja pridobil za napravo kervavo potrebnega mosta. —

O ti priliki pristavim smešno vražo: zakaj se na obeh konceh vsake vervi Križevske fare, ki jih je tukaj toliko, kakor gotovo v nobeni fari Krajnskega, Andrejev križ (X) vidi. Nekega dne mi se pot nakluči memo imenitnega tesara, pa ga vprašam: „Dragi moj Martin“ — ga nagovorim — „bi li vi meni povedati znali, kaj pomenijo križi na naših bervéh?“ Mož se mi nasmeje: „Ča (kaj) bi oni za istinu take radi to znali?“ mi odgovori. Velim mu, da bi. Potem mi pravi: „Spretniki naši su na vsakoj bervi delali te križe, kajti su imali veru, da vrag (hudi) hoteči iti čes potok po bervi, ko križ zagleda, osupne i vès prepaden obstoji, da se od onud ne krenuti, ne ganuti ne more, dokle vuk (volk) ne pride, pa ga nerazterga. Da bi toga ne bilo, bilo bi vragov koliko listja i trave. To su oni vedili i tako činili, pa tako delamo i mi, bilo več krivo ali pravo“. Síc! Dobrorad.

Iz Planine nad Černomljem. K. Danes 21. aprila imamo snega 2 čevlja na debelem. Gnoj vozimo na sanéh na njive. Vole, ki bi sadaj delati imeli, gonimo na berst — se vé da se vlečejo ko megla brez vetra. Terta je popolnoma pozebla. Nekatere družine samo enkrat na dan kaj malega pojedó, da se preživijo. Kaj bo to?

Iz Ljubljane. Na sv. Jurja dan so izročili deželni stanovi grad pod Turnam cesarski lasti. — Ravno ta dan so inštalirali g. knezoškof g. Jerneja Arko-ta za prošta Novomeškiga, g. And. Metterc-a in gg. Jož. Žagar-ja za ondašnja korarja. — Na pismo, ki ga je kmetijska družba ob veselim okrevanju svitl. nadvojvodu Joanu dopisala, so dali oni prijazno vediti, da ob potovanji v Terst poleti bojo kmetijsko družbo v Ljubljani spet obiskali. — Včeraj se je

pripovedovala povsod novica, da celo naše cesarstvo bo po novi osnovi prihodnjič v devet kronovin razdeljeno, po kateri bo Štajarsko, Krajnsko, Koroško, Istriansko in Goriško v eno zedinjeno, Lombarsko in Beneško tudi v eno, ravno tako Horvaško, Slavonsko in Dalmatinsko, — Ogersko in Srbsko, — Galicia in Bukovina, — Tiroljsko in Vorarlbersko, — Zgornja in spodnja Austria, — Marsko in Šlesko, — Česko. Poglavar v vsaki taki veči kronovini ima cesarjevič (cesarski princ) biti. Ta govorica, ktera je sedež poglavarju zedinjeniga Štajarskiga, Krajnskiga, Koroškiga, Istrianskiga in Goriškiga v središe teh dežel — v Ljubljano — namenila, je seer včeraj in danes zlo po Ljubljani razširjena; ali je pa kaj resničniga in gotoviga na nji ali nič, ne vémo; „novičar“ jo da, kakor jo je slišal. — Magistrat Ljubljanski je na hvalevredno ponudbo gosp. Ambroža: „prostorni travnik za svojo hišo na Št. Peterskim predmestji blizo Kravje doline brez plačila za konjski somenj mestu prepustiti“, že za prihodnji Ljubljanski somenj o Trojaci konjsko somnjiše na to novo mesto prestavilo, kjer je za živino dovelj prostora, za kupce pa trojna dobrotá, namreč da zamorejo konja na bližnjih potih dostojno prepeljati dati in ne mačke v žaklji kupiti, — da niso zavolj tesnote med eno in drugo versto konj v nevarnosti vdarjeni biti, — in da niso primorani v tacim silnim blatu gaziti, kakor je v Kravji dolini ob deževnim času. Skušnja v prihodnjim somnju bo pokazala, ali bo vse to tako, kakor iz lege noviga somnjiša smemo pričakovati.

Novičar iz mnogih krajev.

Kakor se sliši, se bojo na Dunaj poklicani deželni poglavarji kmalo domú vernili, ker posvetovanje ž njimi ne zadeva posamesne deželske razmere, ampak le splošno politiško osnovo cesarstva. — Novi minister vnanjih oprav grof Buol-Schauenstein je Švajcarskiga rodú in 55 let star. — Na Dunaji je zato postavljena cesarska komisía 24. t. m. spet za 70.000 fl. popirnatiga drobiža očitno sožgala; zato je popirnatih desetíc in šestíc zmiraj manj; do konca tega leta misli ministerstvo vès popirnatih srečkavni drobiž s srebrnimi šestícami in krajcarji nadomestiti. — Ces. vradije so vnovič dobile ukaz, postave zastran razkosenja gruntov natanjko spolnovati, in take razdelitve le samo takrat dovoliti, ako niso nikakor zoper postavne pravila. — Da se nepripušenimu lovstvu (jagi) v okom pride, se bojo do razglasa občne lovske postave v vsih deželah lovske dovolitvice (Jagdkarten) vpeljale; kdor bo brez taciga dovolitniga lista na lovu zasačen, bo po postavi kaznovan. — V spodnji Austrii 15.000 ljudi v židnih fabrikah dela; letni izdelk se cení na 15 milionov gold. — Sliši se, da se bo okolica svobodniga brodišča v Reki razprostranila. — Ministerstvo kmetijstva je ukazalo, da se je letos dela za osušenje Celovškiga močirja posebno pridno lotiti. — Od nove znajdbe fabrikanta Adama Polaka na Dunaji se veliko govori, po kateri ne bo prihodnjič več treba podplatov na čevlje in škornje prišivati; brez čevljarja bo zamogel vsakdo si podplate na urbase hitro in dobro priterditi; — dokler ne bomo sami čevljari, ne verjamemo tega, čeravno je nek gotovo, da je imenovani fabrikant že privilegij svoje znajdbe naprosil. — Kar se je prodaji Ogerskiga vina (kakor tudi Ogerskiga žita) zlasti na Nemško več potov odperlo, gré cena njegova od dné do dné višji. — V Bolonji je padlo 22. aprila snega za čevlj debelo. — Grozno veliko ljudi se je jelo letos iz Europe, zlasti iz Nemškiga v severno Ameriko preseljevati. Po novim letu je došlo vsami Novi-Jork blizo 40.000